

Bilag til Vædringsforflag til Finanslovens 3die Behandling.

fra Vandløbets Leie, affattes i Løbets nedre Del, hvor Falddet er ringe, Bredderne lave, og hvor det netop var ønskeligt, at Vandføringen var saa uhindret som mulig. For at raade Bod paa den Forringelse, som Aakrogene led ved, at Vandet ikke længere til sine Løber af Karet gik over dem og gjødede dem, og tillige for hist og her at forvandle Hebe og Sandarealer til Enge, have Beboerne lagt sig efter at indrette mindre Vandingsanlæg længe, førend Hede-selskabet traadte til, men det er først ved dette Hjælp, at Anlæg i det Større, for mange Lods-eiere i Forening, have fundet Sted.

Ved at gjenneemgaa en stor Del af disse Anlæg er jeg kommen til det Resultat, at der for de paagældende Egne allerede er tilveiebragt overordentlig store Fordele. Der er udført meget betydelige Arbejder, baade af Selskabet og af de enkelte Lodsieiere, og den, der mere er vant til at færdes i frugtbare Egne, studer ved, at det har været muligt at faae dem udførte, naar dog (hvorum mere nedenfor) det i Regelen ingenlunde er Enge af bedste Sort, der ere tilveiebragte og naar i det Hele taget det Indvundne har kostet forholdsvis saa Meget. Men naar man saa ser paa Landet deromkring og ser, hvilke Daser i den tørre Hebe der er tilveiebragt, paafskønner man de gjorte Anstrengelser og erkjender, at disse Anlæg for en stor Del ere Livsbetingelser for mange ellers fortvilede Agerbrug. Jeg fik opgiivet, at visse større Kanal-anlæg havde kostet ca. 120 Kr. pr. Td. Land, der kunde overvieses, hvortil kommer ca. 24 Kroner, som repræsenterer den aarlige Vedligeholdelse, Alt foruden Omkostningerne ved Detailanlegene. Disse kunne sættes mindst til et lignende Beløb pr. Td. Land Anlæg af Ryggebe og til fra 20 til 60 Kr. pr. Td. Land Anlæg af naturlige Hæng.

Ved Kongeaalen blev der vist mig Enge, som vare anlagte med en Bekostning af ca. 400 Kr. pr. Td. Land, og Cieren var kun Husmand. En anden Eng havde i Udfylning, Planering og Belægning med Græstørn kostet 300 Kr. pr. Td. Land. En tredje Engs Anlæg med Bentilbræning havde kostet 600 Kr. pr. Td. Land. At disse Arbejder betale sig, har jeg ingen Tvivl om, saa meget mindre, som man kan være vis paa, at de i modsat Fald ikke vare blevne udførte, men sammenlignes hermed, hvad jeg i den, Ministeriet i Sommer tilstillede Af-handling om Vandløbsreguleringen har oplyst betærende Omkostningerne ved de paa Sjælland udførte Reguleringer, maa man erkjende, at der hos den jydste Jordbruger i særlig høj Grad er vakt Sands for en kraftig Dphjælpsning af hans Agerbrug.

Naar jeg har bemærket, at de tilveiebragte Overrislingsenge ikke ere af saa god Kvalitet som ønskeligt, da er dette et Forhold, som Hedeselskabet længe har haft sin Opmærksomhed henvendt paa, (se allerede Beretningen for 1873) og jeg kan derom henholde mig til Selskabets forskjellige Udtalelser, (se saaledes Beretningen for 1875 Pag. 22 og 126 til 131). I samme Beretning Pag. 117 omtales, at der i Nar vil udkomme en Veiledning for Detailvanding, hvilken Piece jeg har haft Leilighed til at gjøre mig bekendt med i Manuskript, ligesom jeg ogsaa har beset den i Sommer indkjøbte Eiendom, „Hæselvig“, der indrettes til en Anstalt for Dplering af Vandingsælever med Forsøgsstation for Detailvanding. Hermed er der gjort de første Skridt til Manglernes Afhjælpsning, og man bør sikkert afvente Virkningerne, forinden man tænker paa at gaae videre. Eiendommelighederne ved de forskjellige Engvandinganlæg ere hestrevne saa lidt, blandt andre Steder ogsaa i Hedeselskabets Skrifter, at jeg ikke skal trætte med Gjentagelser derom, og saantlige herhen hørende Forfald ville desuden findes behandlede i den nævnte Piece. I denne omhandles et Spørgsmaal, som jeg tror er af særlig Vigtighed, nemlig Spørgsmaalet om Hensigtsmæssigheden af at benytte Vandet til Befugtning af større Arealer i Stedet for til Overrisling af smaa Arealer. Ved Overrisling tilstræbes at benytte Vandets gjødende Partikler saa meget som muligt, men derved kommer man meget let til at befugte i for høj en Grad, og Surhed er derfor en fremtrædende Feil ved den allerførste Del af Engene. Dette kan kun modarbejdes ved forholdsvis kostbare Anlæg (planerede og dræned Enge) og ofte særdeles vanskeligt. Paa egentlige Overrislingsenge kan desuden ikke, eller saa godt som ikke anvendes anden Gjødning end Vandets, og de give ikke Leilighed for Cieren til en produktiv Anvendelse af den Arbeidskraft, han til mange Løber har tilovers. Naar man derimod i det Væsentlige renoncereede paa Vandets gjødende Ene og benyttede det til Befugtning, vilde det komme omtrent 3 Gange saa store Arealer til Nytte, og disse kunde da drives som almindeligt Agerbrug, med al den Kraft af Arbejde og Kapital, som Cieren raadede over. Der er vistnok ingen Tvivl om, at man, efterhaanden som Agerbruget skrider frem, vil komme ind paa en i denne Retning gaaende Benyttelse af vore Vandløb, ikke blot i de magre Egne, men ogsaa i de gode, saaledes at der efterhaanden naas en for alle Løber fuldstændig ordnet Afbenyttelse af alt vindende Vand, en Ordning, som berettes allerede at have fundet Sted, f. Ex. i Japan i umindelige Tider, og som under særlige Forhold finder Sted andre Steder, f. Ex. i mange Floddale i Spanien og Italien.

Med Hensyn til det Omfang, hvori Vandet i Bestjylland ved Hedeselskabets Hjælp